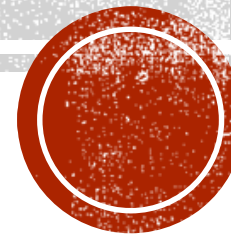

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA – 1.DIO

PREDAVANJA BR.3

doc. dr Matea Zlatković Radaković

Pojam preduzeća

- Preduzeće je osnovni subjekt tržišne privrede
- Postoje različite definicije preduzeća
- Preduzeće je **samostalna organizacija ekonomskih resursa** u kojoj se **uloženi resursi pretvaraju u rezultate** i, posljedično, **stvara vrijednost** a radi postizanja **profita**

PODSJETNIK

- **Pojam preduzeća**
- Osnovne karakteristike preduzeća
- Preduzeće kao sistem

Osnovne karakteristike preduzeća

- Preduzeće - **samostalan ekonomski subjekt**
- Preduzeće - **organizovana cjelina**
- Preduzeće - proces **stvaranja vrijednosti** pri kome se uloženi resursi pretvaraju u rezultate a radi postizanja cilja - **profit**

PODSJETNIK

- Pojam preduzeća
- **Osnovne karakteristike preduzeća**
- Preduzeće kao sistem

Preduzeće kao samostalan ekonomski subjekat

- Samostalnost preduzeća znači da vlasnik/menadžer samostalno donosi odluke o tome:
 - Koje proizvode proizvoditi?
 - Kako proizvoditi?
 - Kako alocirati ostvarene rezultate?
Samostalnost preduzeća nije neograničena
- Uvažavanje ograničenja koja potiču iz okruženja – pravne i ekonomske prirode

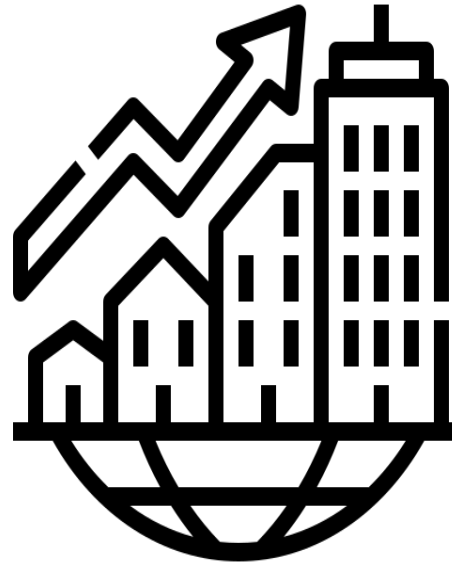
PODSJETNIK

- Pojam preduzeća
- **Osnovne karakteristike preduzeća**
- Preduzeće kao sistem

Preduzeće kao organizovana cjelina

- Uspostavljaju se brojni odnosi između ekonomskih resursa
- Odnosi koji se uspostavljaju između ekonomskih resursa preduzeća tokom njegovog funkcionisanja su:
 - Odnosi između ljudskih resursa međusobno
 - Odnosi između ljudskih i materijalnih resursa
 - Odnosi između samih materijalnih resursa
- Odnosi između ekonomskih resursa se moraju organizovati da bi preduzeće efikasno funkcionisalo

PODSJETNIK

- Pojam preduzeća
- **Osnovne karakteristike preduzeća**
- Preduzeće kao sistem

Transformacija ulaganja u rezultate

- Transformacijom uloženi resursi u rezultate preduzeća stvaraju vrijednost
- Proces stvaranja vrijednosti se sastoji od tri faze:
 - I faza: **Ulaganje** resursa
 - II faza: **Transformacija** ulaganja u rezultate (proizvodnja, odnosno pružanje usluga)
 - III faza: Nastanak **rezultata**

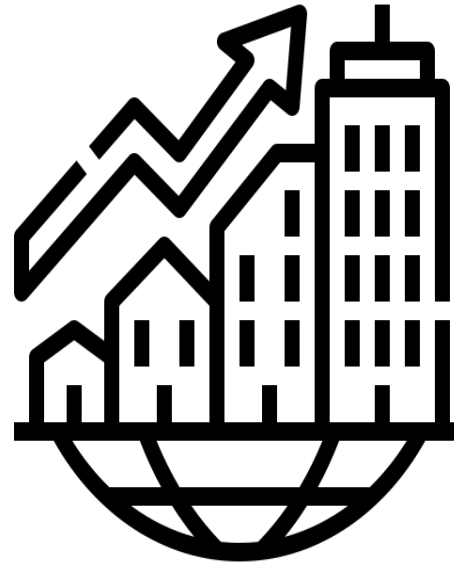
PODSJETNIK

- Pojam preduzeća
- **Osnovne karakteristike preduzeća**
- Preduzeće kao sistem

Ulaganje resursa u preduzeće

- Pojavni oblici ulaganja su:
 - Sirovine (materijal, poluproizvodi)
 - Oprema (mašine, uređaji, postojenja)
 - Ljudski resursi
 - Kapital (novac)
 - Informacije i znanje
- Sposobnost da se iz okruženja nabave neophodni resursi

PODSJETNIK

- Pojam preduzeća
- **Osnovne karakteristike preduzeća**
- Preduzeće kao sistem

Transformacioni proces

- Proces transformacije, tj. pretvaranja ulaganja u rezultate - proces tokom koga se na postojeću vrijednost resursa dodaje vrijednost
- Uslovljenost procesa transformacije:
 - Djelatnosti preduzeća
 - Tehničke opremljenosti
 - Organizacije procesa
- Procesom transformacije ulaganja u rezultate se na vrijednost uloženi resursa **dodaje vrijednost**
- Stvorena vrijednost zavisi od **efikasnosti transformacije** ulaganja u rezultate

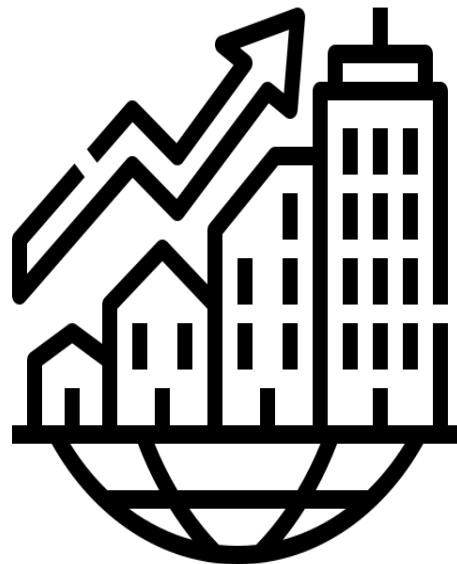
PODSJETNIK

- Pojam preduzeća
- **Osnovne karakteristike preduzeća**
- Preduzeće kao sistem

Ishodi transformacije ulaganja u rezultate

- Ishodi transformacije ulaganja u rezultate – proizvodi, odnosno usluge
- **Prodajom** proizvoda i usluga preduzeće stvara **prihod**
- **Dio prihoda** se koristi radi **obnavljanja utošene vrijednosti resursa**
- **Ostatak prihoda - profit**
- **Profit** se raspodjeljuje **vlasnicima** ili se koristi za nove **investicije**

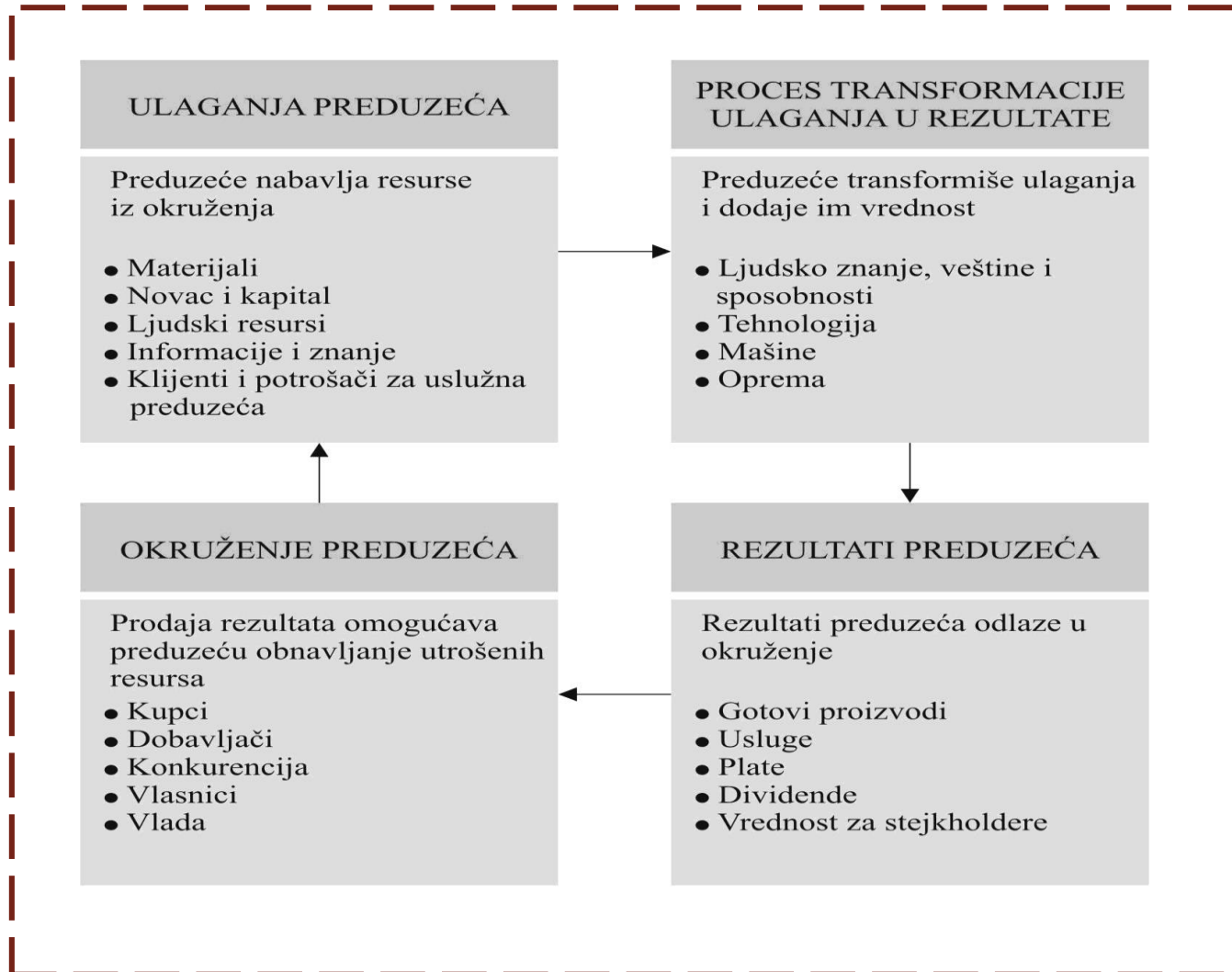

PODSJETNIK

- Pojam preduzeća
- **Osnovne karakteristike preduzeća**
- Preduzeće kao sistem

Proces stvaranja vrijednosti

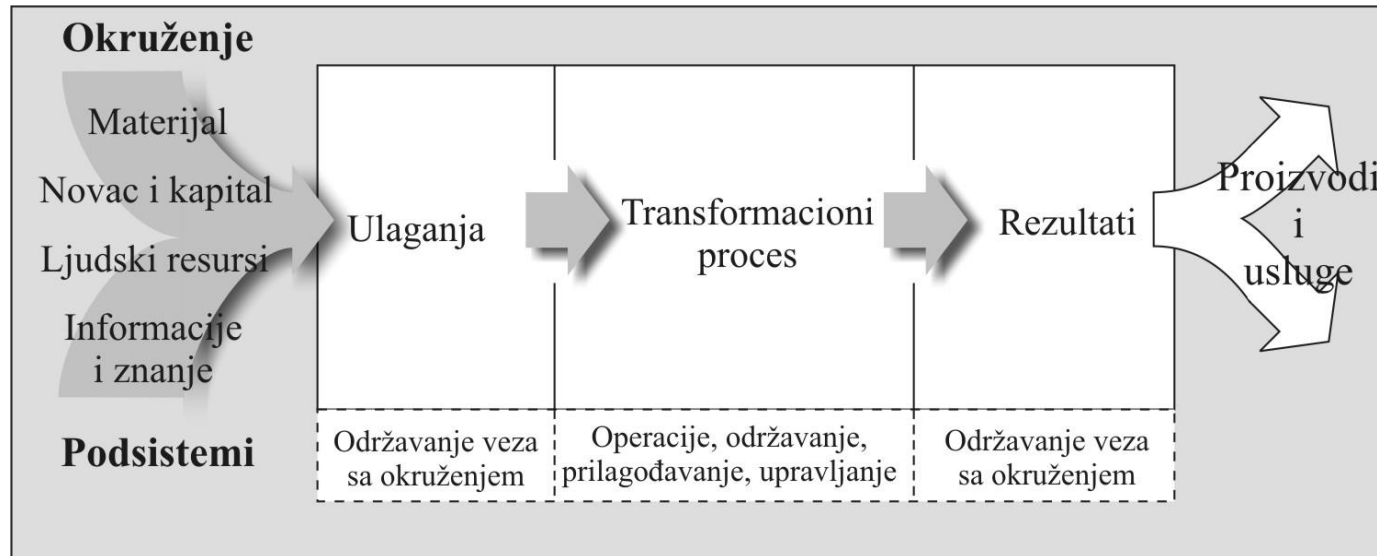
PODSJETNIK

- Pojam preduzeća
- **Osnovne karakteristike preduzeća**
- Preduzeće kao sistem

Preduzeće kao sistem

- Preduzeće - cjelina koja se sastoji od međusobno povezanih elemenata (dijelova)
- Elementi preduzeća – podsistemi preduzeća

PODSJETNIK

- Pojam preduzeća
- Osnovne karakteristike preduzeća
- **Preduzeće kao sistem**

Preduzeće kao sistem

Organizacioni sistem	Otvoren sistem	Složen sistem
<ul style="list-style-type: none">• Preduzeće osnivaju ljudi da bi njegovim funkcionisanjem ostvarili ciljeve	<ul style="list-style-type: none">• Preduzeće u stalnoj interakciji sa okruženjem• Pribavlja resurse iz okruženja i isporučuje rezultate okruženju• Preduzeće stalno mijenja i prilagođava okruženju	<ul style="list-style-type: none">• Raznolikost elemenata njegove strukture• Složene veze i odnosi koji se uspostavljaju između elemenata (ljudi, sredstava, ljudi i sredstava)

PODSJETNIK

- Pojam preduzeća
- Osnovne karakteristike preduzeća
- **Preduzeće kao sistem**

ZAŠTO PREDUZEĆA POSTOJE?

PREDNOSTI SPECIJALIZACIJE

REDUKCIJA RIZIKA I NEIZVJESNOSTI

MINIMIZIRANJE TRANSAKCIONIH TROŠKOVA

ZAŠTO PREDUZEĆA POSTOJE?

1. PREDNOSTI SPECIJALIZACIJE

- Specijalizacija - rezultat podjele rada
- Podjela i specijalizacija rada uslov za proizvodnju velikog obima
- Uslovljenost stepena specijalizacije i veličine tržišta
- Utemeljenost u neoklasičnoj teoriji preduzeća – predmet analize razmjena
- Neoklasična teorija preduzeća - obilježja:
 - definisanje preduzeća u smjeru razdvajanja pojmova proizvodnje i potrošnje
 - preduzeće je tzv. “black box” – specijalizovana crna kutija koja proizvodi radi razmjene
 - koncept preduzeća – model preduzeća
 - Svrha teorije– analiza efikasnosti preduzeća odnosno optimalnog ponašanja preduzetnika i načina prilagođavanja tržišnim promjenama

ZAŠTO PREDUZEĆA POSTOJE?

2. REDUKCIJA RIZIKA I NEIZVJESNOSTI

- Asimetričnost distribucije između vlasnika-menadžera i zaposlenih
- Kontrola i upravljanje – metod redukcije rizika
- Profit – posljedica redukcije rizika i neizvjesnosti, i razlog postojanja preduzeća
- Čuveni ekonomista F.Najt- utemeljivač teorije postojanja preduzeća zbog redukcije rizika i neizvjesnosti
- Najtova teorija – profit rezultat neizvjesnosti a ne rizika
- Definisanje izvjesnosti, rizika i neizvjesnosti uslovljeno statusom informisanosti

ZAŠTO PREDUZEĆA POSTOJE?

3. MINIMIZIRANJE TRANSAKCIONIH TROŠKOVA

- **Transakcioni troškovi: troškovi prikupljanja informacija o predmetu razmjene i troškovi pregovaranja učesnika razmjene**
- **Navedeni troškovi su posljedica imperfektnosti tržišta i ograničene racionalnosti**
- **Ograničena racionalnost i oportunističko ponašanje – uzrok transakcionih troškova**
- **Minimiziranje transakcionih troškova internalizovanjem transakcija – odluka kupiti ili praviti**
- **Razlikovanje transakcija po osnovu:**
 - **Odredenosti transakcija,**
 - **Učestalosti i trajanja transakcija i**
 - **Neizvjesnosti i složenost transakcija**

KRITERIJUMI DIFERENCIRANJA PREDUZEĆA

Karakteristike transformacionog procesa	Veličina preduzeća	Vlasništvo	Pravni oblik
<ul style="list-style-type: none">• Proizvodna preduzeća• Uslužna preduzeća	<ul style="list-style-type: none">• Mikro i mala preduzeća• Srednja preduzeća• Velika preduzeća	<ul style="list-style-type: none">• Samostalno (inokosno) vlasništvo• Partnerstvo• Korporacije	<ul style="list-style-type: none">• Ortačka društva• Komanditna društva• Akcionarsko društva• Društva sa ograničenom odgovornošću

KRITERIJUMI DIFERENCIRANJA PREDUZEĆA

Karakteristike transformacionog procesa

- Proizvodna preduzeća
- Uslužna preduzeća

Veličina preduzeća

- Mikro i mala preduzeća
- Srednja preduzeća
- Velika preduzeća

Vlasništvo

- Samostalno (inokosno) vlasništvo
- Partnerstvo
- Korporacije

Pravni oblik

- Ortačka društva
- Komanditna društva
- Akcionarsko društva
- Društva sa ograničenom odgovornošću

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA - KARAKTERISTIKE TRANSFORMACIONOG PROCESA

Proizvodna preduzeća

- Transformacija upotrebnih kvaliteta uloženi resursa u upotrebne kvalitete gotovih proizvoda
- Proces proizvodnje proizvoda odvojen od procesa potrošnje proizvoda – osnov za standardizaciju proizvodnog asortimana
- Intenzivna kapitalom s dominantnom ulogom tehnoloških faktora – fizički, materijalni pojavnici oblici proizvoda
- Diferenciranje prema specifičnim karakteristikama proizvodnog procesa

Uslužna preduzeća

- Usluge prometa robe, transportne usluge, zanatske usluge, finansijske usluge, usluge brze isporuke robe, usluge upravljanja bazama podataka i sl.
- Neodvojivost procesa pružanja usluge i potrošnje usluge – vremensko prekrivanje ovih procesa
- Veći stepen prilagodjenosti usluga karakteristikama korisnika u odnosu na proizvode proizvodnih preduzeća
- Radno intenzivna – neopipljivost usluge (znanje, umijeće ljudi i informacije)

Proizvodna preduzeća

Razlikuju se sljedeće grupe proizvodnih preduzeća:

- Industrijska preduzeća
- Građevinska preduzeća
- Ekstraktivna preduzeća za proizvodnju proizvoda mineralnog porijekla
- Ekstraktivna preduzeća za proizvodnju proizvoda biljnog porijekla

DIFERENCIJARANJE PREDUZEĆA PREMA TRANSFORMACIONOM PROCESU

- **Proizvodna preduzeća**
- Uslužna preduzeća

Razlikovanje industrijskih preduzeća

Industrijska preduzeća koja proizvode:

- Poluproizvode od prirodnih supstanci – metali, minerali, tekstil, koža
- Poluproizvode i proizvode od sintetičkih supstanci – hemija
- Prerađuju, vrše obradu i/ili oplemenjivanje poluproizvoda od prirodnih ili veštačkih materijala – mašinogradnja, elektroindustrija, drvna i tekstilna industrija

DIFERENCIJARANJE PREDUZEĆA PREMA TRANSFORMACIONOM PROCESU

- **Proizvodna preduzeća**
- **Uslužna preduzeća**

Razlikovanje građevinskih preduzeća

Preduzeća niske gradnje

Preduzeća visoke gradnje

DIFERENCIJARANJE PREDUZEĆA PREMA TRANSFORMACIONOM PROCESU

- **Proizvodna
preduzeća**
- **Uslužna preduzeća**

Diferenciranje ekstraktivnih preduzeća - proizvodnja mineralnog porijekla

Eksploatacija metalnih i
nemetalnih minerala (rudnici
metala nemetala)

Eksploatacije fosilnih
materijala (ugalj, nafta, gas)

DIFERENCIJARANJE PREDUZEĆA PREMA TRANSFORMACIONOM PROCESU

- **Proizvodna
preduzeća**
- **Uslužna preduzeća**

Diferenciranje ekstraktivnih preduzeća - proizvodnja biljnog porijekla

- Poljoprivredna preduzeća
- Šumarska preduzeća

DIFERENCIJARANJE PREDUZEĆA PREMA TRANSFORMACIONOM PROCESU

- **Proizvodna
preduzeća**
- Uslužna preduzeća

Uslužna preduzeća – kompetencije zaposlenih

Zaposleni u uslužnim preduzećima treba da posjeduju:

- Tehnička znanja (poznaju proces pružanja usluge)
- Humanistička znanja i interpersonalne sposobnosti (razumijevanje problema klijenata i pomoć u rješavanju problema)

DIFERENCIJARANJE PREDUZEĆA PREMA TRANSFORMACIONOM PROCESU

- **Proizvodna** preduzeća
- **Uslužna preduzeća**

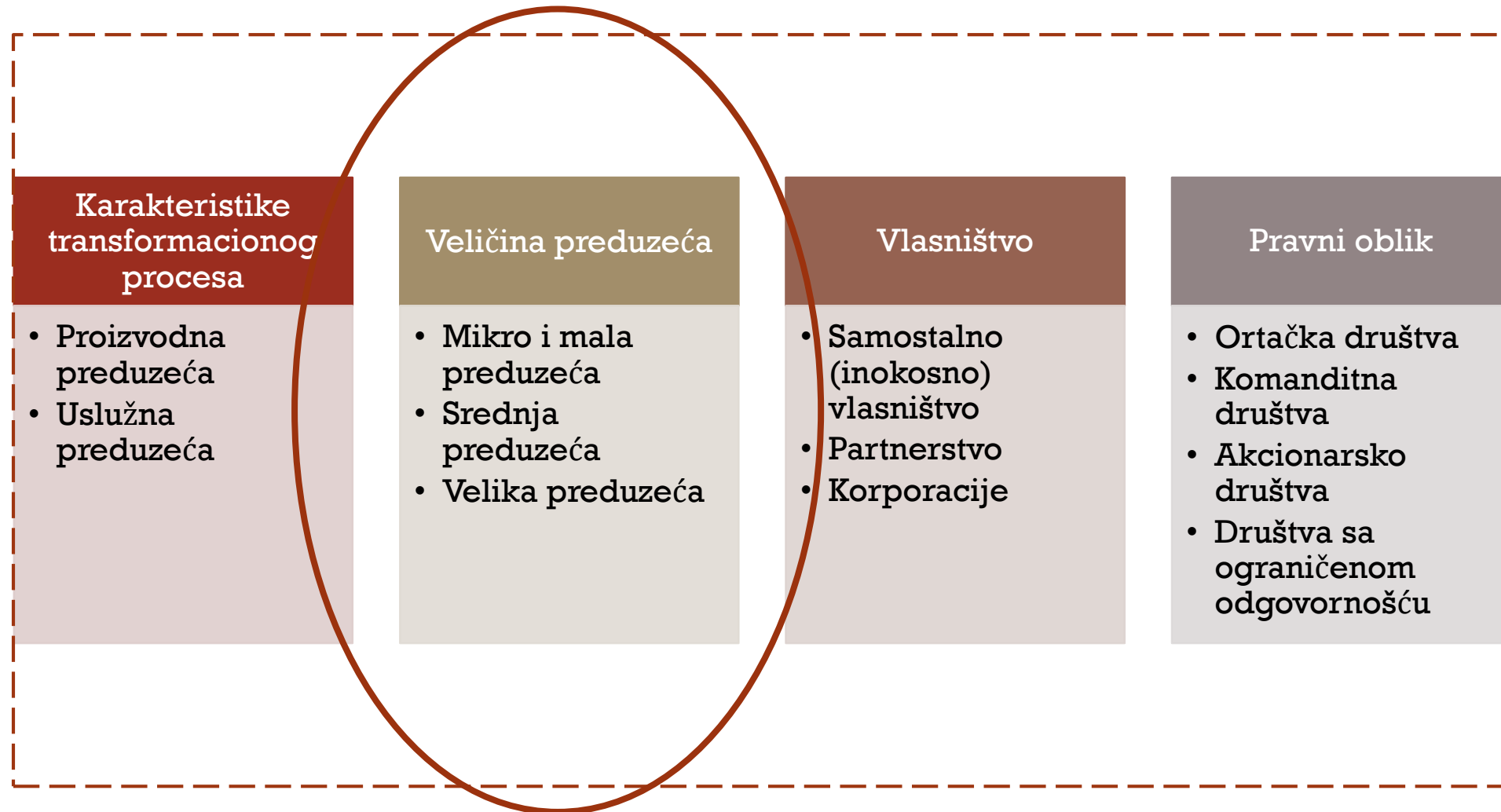
DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA KARAKTERISTIKAMA TRANSFORMACIONOG PROCESA

- Razlike između procesa transformacije proizvodnih i uslužnih preduzeća

<p>Prototip tehnologije pružanja usluga</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Neodvojivost procesa pružanja usluge i procesa potrošnje 2. Prilagođenost usluga potrebama 3. Korisnik usluge je uključen u proces pružanja usluge 4. Neopipljiv output 5. Radno intenzivan proces 		<p>Prototip tehnologije proizvodnje</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Proizvodi se skladište i kasnije troše 2. Standardizovan output 3. Tehničke aktivnosti su odvojene od potrošača 4. Opipljiv output 5. Kapitalno intenzivan proces
<p>Usluge</p> <p>Aviokompanije Hoteli Konsultantske firme Bolnice</p>	<p>Proizvodi i usluge</p> <p>Restorani za brzu pripremu hrane Banke Maloprodajni objekti Brokери i dileri</p>	<p>Proizvodi</p> <p>Čeličane Rudnici Proizvodnja automobila Prerada poljoprivrednih proizvoda</p>

KRITERIJUMI DIFERENCIRANJA PREDUZEĆA

Izbor indikatora veličine

Izbor indikatora veličine preduzeća
(razlike -kapitalno/radno
intenzivna preduzeća)

Indikatori veličine preduzeća:

- Broj zaposlenih
- Visina sredstava (kapitala)
- Visina prihoda
- Visina profita

Granična vrijednost izabranog
indikatora veličine preduzeća –
razlikuje se **zavisno od grane**

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- **Izbor indikatora veličine**
- **Važnost ovog kriterijuma diferenciranja**
- **Raznolikost indikatora veličine**

Važnost ovog kriterijuma diferenciranja

- Teorijsko-empirijski razlozi (proučavanje i istraživanje)
- Pragmatični razlozi (program podrške MSP)

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- Indikatori veličine
- **Važnost ovog kriterijuma diferenciranja**
- Raznolikost indikatora veličine

Raznolikost indikatora veličine

- Boltonov komitet
- Komitet za privredni razvoj SAD
- Evropska unija
- Republika Srpska

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- Indikatori veličine
- Važnost ovog kriterijuma diferenciranja
- **Raznolikost indikatora veličine**

Raznolikost indikatora veličine

- Boltonov komitet
- Komitet za privredni razvoj SAD
- Evropska unija
- Republika Srpska

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- Indikatori veličine
- Važnost ovog kriterijuma diferenciranja
- **Raznolikost indikatora veličine**

Boltonov komitet

Malo preduzeće:

Do 200 radnika u industriji

Do £50.000 prihoda godišnje u trgovini

Do 50 radnika u građevinarstvu

Do 5 vozila u transportu

Granična vrijednost indikatora veličine prilagođena je djelatnosti

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- Indikatori veličine
- Važnost ovog kriterijuma diferenciranja
- **Raznolikost indikatora veličine**

Komitet za privredni razvoj SAD

Malo preduzeće (ispunjava dva od četiri uslova):

- Vlasnik **samostalno upravlja** i rukovodi preduzećem
- **Kapital** nabavlja **pojedinaac** (vlasnik) **ili mala grupa** ljudi
- Preduzeće je **lokalno** (poslovi su lokalni)
- Prema osnovnim indikatorima veličine preduzeće je **manje u odnosu** na ostala preduzeća u grani

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- Indikatori veličine
- Važnost ovog kriterijuma diferenciranja
- **Raznolikost indikatora veličine**

Evropska unija – indikatori

Mikro, malo i srednje preduzeće –indikatori:

- Manje od 250 radnika
- Godišnji prihod do € 50 miliona i/ili
- Vrijednost sredstava do € 43 miliona
- Nezavisnost – javne institucije mogu da kontrolišu najviše 25% sredstava

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- Indikatori veličine
- Važnost ovog kriterijuma diferenciranja
- **Raznolikost indikatora veličine**

Evropska unija – mikro i malo preduzeće

Mikro preduzeće:

- Do *10 radnika*
- Godišnji *prihod* i/ili vrijednost *sredstava* do € *2 miliona*

Malo preduzeće:

- Do *50 radnika*
- Godišnji *prihod* i/ili vrijednost *sredstava* do € *10 miliona*

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- Indikatori veličine
- Važnost ovog kriterijuma diferenciranja
- **Raznolikost indikatora veličine**

Republika Sprska– MSP sektor – Zakon o računovodstvu i reviziji

Kriterijum	Mikro preduzeća	Mala preduzeća	Srednja preduzeća
Prosječan broj zaposlenih	<5	<50	<250
Prosječna vrijednost poslovne imovine	<250.000 KM	<1.000.000 KM	<4.000.000 KM
Ukupan godišnji prihod	<500.000 KM	<2.000.000 KM	<8.000.000 KM

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- Indikatori veličine
- Važnost ovog kriterijuma diferenciranja
- **Raznolikost indikatora veličine**

Obilježja mikro i malih preduzeća

Veliki broj malih preduzeća u tržišnoj privredi

Uloga i značaj malih preduzeća (povećanje zaposlenosti, diversifikovanje privredne strukture, doprinos inovativnosti i tehničkom progresu)

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- **Mikro i malo preduzeće**
- Srednje preduzeće
- Veliko preduzeće
- Optimalnost veličine preduzeća

Obilježja mikro i malih preduzeća

- *Neposredan kontakt sa kupcima*
- Konkurentska prednost na izabranoj *tržišnoj niši* (uski tržišni segment)
- Proizvodnja specijalizovanih proizvoda za koje su potrebne posebne *vještine ili preciznost* i gdje je važna *neposredna kontrola* procesa rada
- *Fleksibilnost* – sposobnost brzog prilagođavanja promjenama u okruženju
- *Direktna (neformalna) komunikacija sa zaposlenima*

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- **Mikro i malo preduzeće**
- Srednje preduzeće
- Veliko preduzeće
- Optimalnost veličine preduzeća

Obilježja mikro i malih preduzeća

- Visoki troškovi poslovanja i niža komparativna efikasnost (posljedica fleksibilnosti)
- Velika zavisnost od ključnih ljudi i nizak stepen podjele i specijalizacije rada
- Tržišni rizik (rizik promjene tražnje zbog uskog asortimana proizvoda)
- Problem nabavke finansijskih sredstava
- Izvori finansiranja:
 - Lični kapital (ušteđevina) vlasnika
 - Zajmovi od prijatelja/poznanika
 - Komercijalni krediti
 - Fondovi rizičnog kapitala

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- **Mikro i malo preduzeće**
- Srednje preduzeće
- Veliko preduzeće
- Optimalnost veličine preduzeća

Obilježja srednjih preduzeća

- Srednje preduzeće ima karakteristike malog i velikog preduzeća
- Sličnost sa malim preduzećem (razlika u odnosu na veliko preduzeće):
 - Prednost u zadovoljavanju specijalizovane tražnje
 - Fleksibilnost – konkurentska prednost
 - Problem nabavke kapitala

DIFERENCIIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- Mikro i malo preduzeće
- **Srednje preduzeće**
- Veliko preduzeće
- Optimalnost veličine preduzeća

Obilježja srednjih preduzeća

- Razlika u odnosu na malo preduzeće (sličnost sa velikim preduzećem):
 - Podela i specijalizacija rada (niži troškovi upravljanja)
 - Organizacija rada
 - Organizaciona struktura
 - Upravljanje

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- Mikro i malo preduzeće
- **Srednje preduzeće**
- Veliko preduzeće
- Optimalnost veličine preduzeća

Obilježja velikih preduzeća – ekonomija veličine

- Efikasnost koja je rezultat ekonomija veličine (niži prosečni troškovi zbog veličine preduzeća)
- Ekonomije veličine:
 - Tehničke ekonomije
 - Efekti učenja i iskustva
 - Ekonomije zaliha
 - Upravljačke ekonomije
 - Komercijalne ekonomije (ekonomije nabavke i prodaje)
 - Finansijske ekonomije
 - Istraživačko-razvojne aktivnosti

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- Mikro i malo preduzeće
- Srednje preduzeće
- **Veliko preduzeće**
- Optimalnost veličine preduzeća

Obilježja velikih preduzeća – disekonomije veličine

Disekonomije veličine – rast prosječnih troškova zbog povećanja veličine preduzeća preko optimalne veličine

Razlog disekonomije veličine – problemi koordinacije i kontrole sa povećanjem veličine preduzeća

Optimalna veličina preduzeća – granica između ekonomija i diseconomija veličine

Optimalna veličina preduzeća – prosječni troškovi su minimalni

DIFERENCIIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- Mikro i malo preduzeće
- Srednje preduzeće
- **Veliko preduzeće**
- Optimalnost veličine preduzeća

Obilježja velikih preduzeća – vrste rasta

Interni i eksterni rast

Interni rast: povećanje obima i širenje aktivnosti na osnovu razvoja sopstvenih kapaciteta

Eksterni rast: fuzija – spajanje ili pripajanje dva ili više preduzeća

Horizontalni rast – preduzeća proizvode iste ili slične proizvode

Vertikalni rast – preduzeća su na različitim stadijumima lanca vrijednosti (unazad i unaprijed)

Konglomeratski rast

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- Mikro i malo preduzeće
- Srednje preduzeće
- **Veliko preduzeće**
- Optimalnost veličine preduzeća

Optimalna veličina preduzeća

Zavisi od:

Tehnoloških faktora – tip proizvodnje

Tržišta – veličina tržišta i tražnje za proizvodima

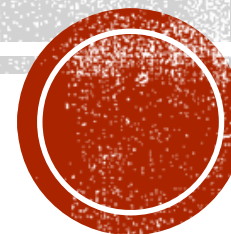

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VELIČINI

- Mikro i malo preduzeće
- Srednje preduzeće
- Veliko preduzeće
- **Optimalnost veličine preduzeća**

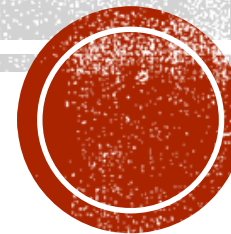
HVALA NA PAŽNJI!

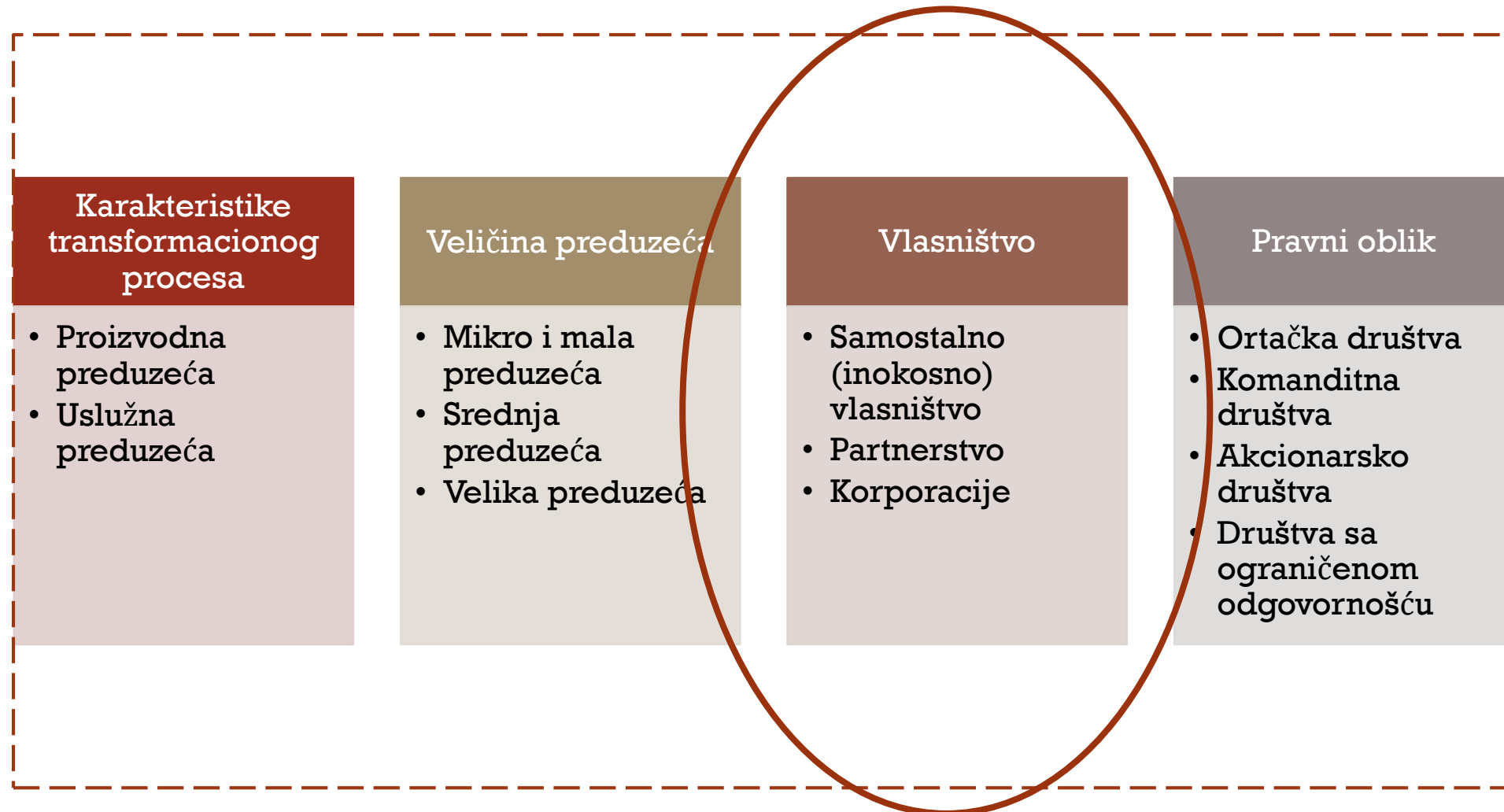
DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA – 2.DIO

PREDAVANJA BR.4

doc. dr Matea Zlatković Radaković

KRITERIJUMI DIFERENCIRANJA PREDUZEĆA

Inokosno vlasništvo

Samostalno (inokosno) vlasništvo – jedna osoba je istovremeno i vlasnik i menadžer

Prednosti inokosnog vlasništva:

- Mali troškovi i jednostavnost organizovanja
- Tajnost
- Distribucija i korištenje profita
- Fleksibilnost i kontrola poslovanja
- Regulacija od strane vlasti
- Oporezivanje
- Povlačenje iz poslovanja

DIFERENCIIRANJE PREDUZEĆA PREMA VLASNIŠTVU

- **Inokosno vlasništvo**
- Partnerstvo
- Korporacija

Inokosno vlasništvo

Nedostaci inokosnog vlasništva:

- Neograničena odgovornost
- Ograničeni izvori finansiranja
- Ograničene vještine
- Nedostatak kontinuiteta
- Nedovoljno kvalifikovane radne snage
- Oporezivanje

DIFERENCIIRANJE PREDUZEĆA PREMA VLASNIŠTVU

- **Inokosno vlasništvo**
- Partnerstvo
- Korporacija

Partnerstvo

Partnerstvo – način minimiziranja nedostataka inokosnog vlasništva

Asocijacija dva ili više vlasnika u svojstvu suvlasnika koji obavljaju djelatnost s ciljem ostvarivanja profita

Razlikuju se generalno partnerstvo i ograničeno partnerstvo

Ugovor o partnerstvu – ime, svrha i lokacija partnerstva, dužina trajanja ugovora, nivo uloga partnera, podjela poslovnog rezultata itd.

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VLASNIŠTVU

- Inokosno vlasništvo
- **Partnerstvo**
- Korporacija

Partnerstvo

Prednosti partnerstva:

- Lakoća organizacije
- Dostupnost kapitala i kredita
- Kombinacija vještina i znanja partnera
- Proces donošenja odluka
- Kontrola od strane regulatornih tijela

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VLASNIŠTVU

- Inokosno vlasništvo
- **Partnerstvo**
- Korporacija

Partnerstvo

Nedostaci partnerstva:

- Neograničena odgovornost
- Poslovna odgovornost
- Životni vijek partnera
- Distribucija profita
- Ograničeni izvori finansiranja

DIFERENCIIRANJE PREDUZEĆA PREMA VLASNIŠTVU

- Inokosno vlasništvo
- **Partnerstvo**
- Korporacija

Korporacija

Pravno lice čija su sredstva o obaveze odvojeni od imovine i obaveza vlasnika.

Obično su u vlasništvu individua koje posjeduju akcije – hartije od vrijednosti

Hartije od vrijednosti (HOV) – pisane isprave čiji zakoniti imalac može ostvariti neko subjektivno građansko pravo označeno na hartiji.

Različite vrste HOV

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VLASNIŠTVU

- Inokosno vlasništvo
- Partnerstvo
- **Korporacija**

Korporacija

Skupština akcionara

Odbor direktora

Dividenda – dio profita koji se isplaćuje akcionarima po osnovu posjeda akcija a čiju visinu određuje skupština akcionara u zavisnosti od poslovnog rezultata i pravila akcionarskog društva

Vlasništvo nad akcijama – obične i preferencijalne akcije

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA VLASNIŠTVU

- Inokosno vlasništvo
- Partnerstvo
- **Korporacija**

Korporacija

Prednosti:

- Ograničena odgovornost
- Lakoća prenosa vlasništva
- Kontinuitet
- Eskterni izvori finansiranja
- Potencijal za ekspanziju

Nedostaci korporacija:

- Dvostruko oporezivanje
- Objelodanjivanje informacija
- Razdvojenost vlasničke funkcije od funkcije zaposlenog

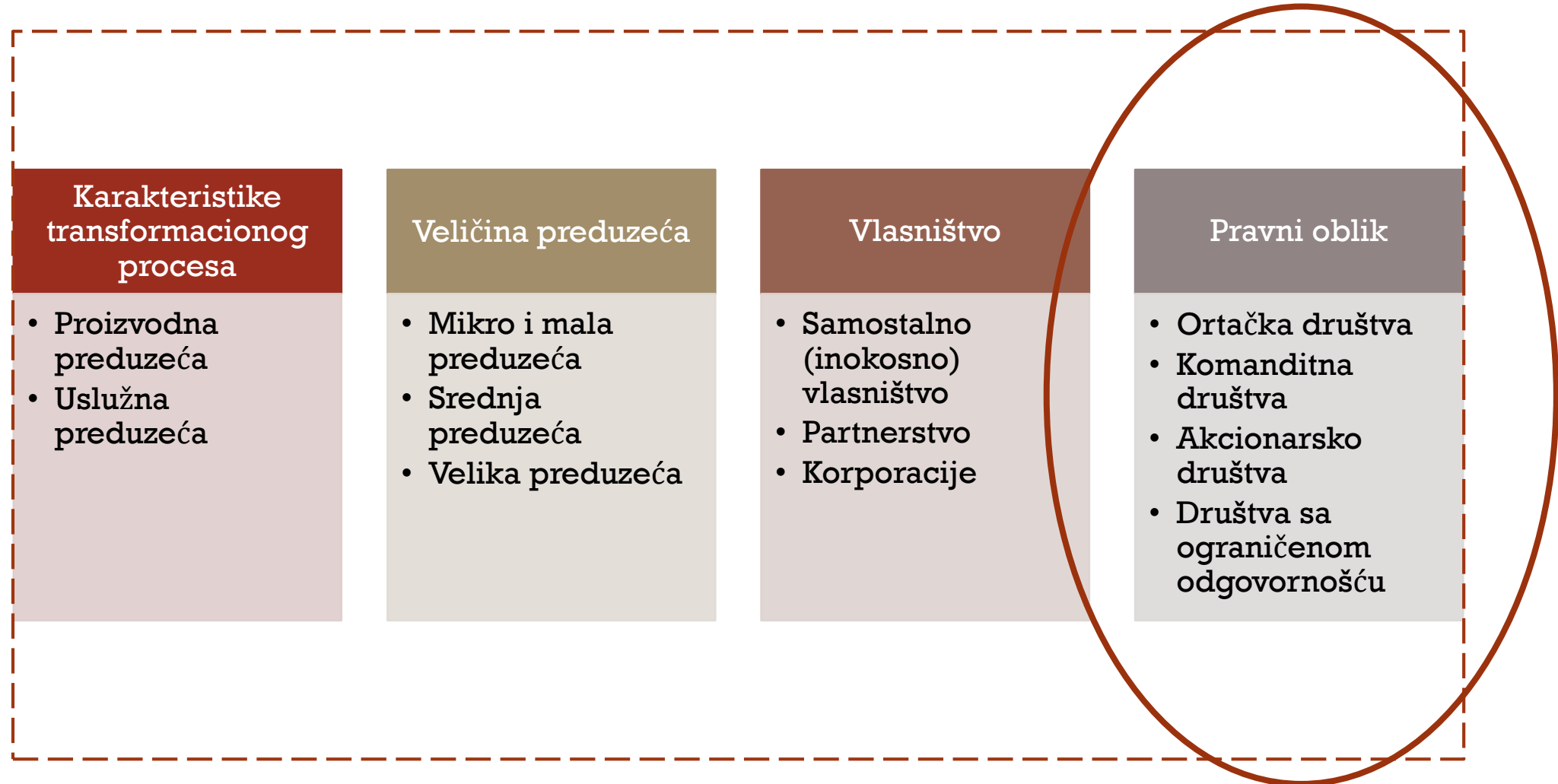

DIFERENCIIRANJE PREDUZEĆA PREMA VLASNIŠTVU

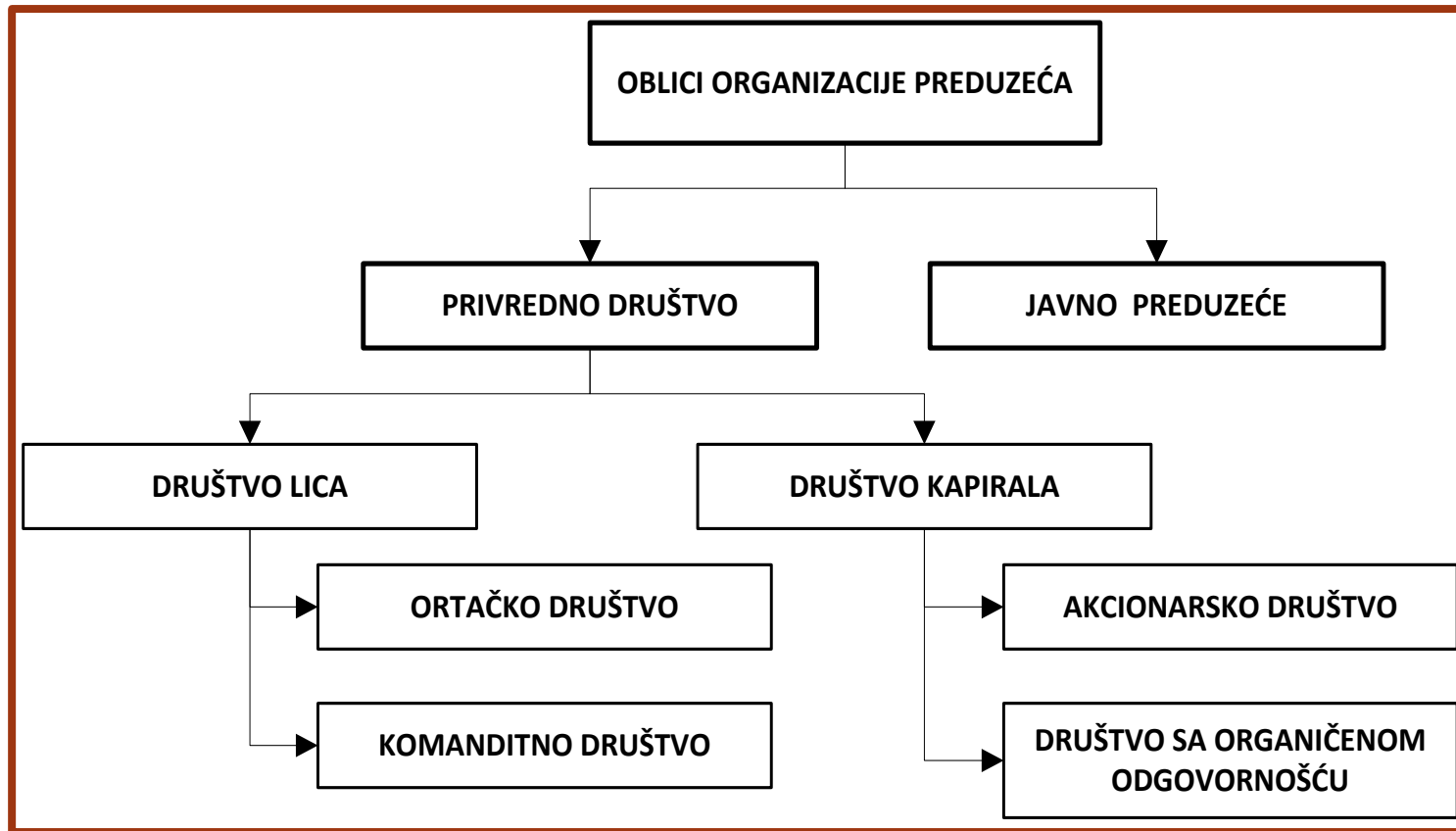
- Inokosno vlasništvo
- Partnerstvo
- **Korporacija**

KRITERIJUMI DIFERENCIRANJA PREDUZEĆA

Diferenciranje preduzeća prema pravnom obliku

DIFERENCIJANJE PREDUZEĆA PREMA PRAVNOM OBLIKU

- Privredno društvo
- Javno preduzeće

Oblici privrednih društava

Privredno društvo je pravno lice koje osnivaju pravna i / ili fizička lica radi obavljanja djelatnosti u cilju sticanja dobiti.

Prema Zakonu o privrednim društvima Republike Srpske u našem privrednom sistemu postoje sljedeća četiri oblika privrednih društava:

- ortačko društvo,
- komanditno društvo,
- društvo sa ograničenom odgovornošću i
- akcionarsko društvo (otvoreno i zatvoreno).

DIFERENCIIRANJE PREDUZEĆA PREMA PRAVNOM OBLIKU

- **Privredno društvo**
- Javno preduzeće

Oblici privrednih društava

Privredno društvo je pravno lice koje osnivaju pravna i / ili fizička lica radi obavljanja djelatnosti u cilju sticanja dobiti.

Prema Zakonu o privrednim društvima Republike Srpske u našem privrednom sistemu postoje sljedeća četiri oblika privrednih društava:

- ortačko društvo,
- komanditno društvo,
- društvo sa ograničenom odgovornošću i
- akcionarsko društvo (otvoreno i zatvoreno).

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA PRAVNOM OBLIKU

- **Privredno društvo**
- Javno preduzeće

Ortačko društvo

Ortačko društvo - privredno društvo koje osnivaju dva i/ili više fizičkih ili pravnih lica u svojstvu ortaka društva radi obavljanja određene djelatnosti pod zajedničkim poslovnim imenom.

Ortačko društvo odgovara za svoje obaveze cjelokupnom imovinom.

Ortaci ortačkog društva odgovorni su solidarno za sve obaveze društva cjelokupnom svojom imovinom.

Ulozi ortaka u ortačkom društvu mogu biti u obliku: novca, stvari, rada, prava i usluga. Unijeti ulozi čine posebnu imovinu društva, izdvojenu od lične imovine ortaka.

DIFERENCIIRANJE PREDUZEĆA PREMA PRAVNOM OBLIKU

- **Privredno društvo**
- Javno preduzeće

Komanditno društvo

Komanditno društvo - privredno društvo koje osnivaju dva ili više fizičkih i/ili više pravnih lica u svojstvu ortaka, radi obavljanja određene djelatnosti, pod zajedničkim poslovnim imenom

U komanditnom društvu najmanje jedno lice odgovara neograničeno za njegove obaveze (komplementar), a najmanje jedno lice snosi rizik do visine svog ugovorenog uloga (komanditor)

Komanditno društvo za svoje obaveze odgovara cjelokupnom imovinom

Komanditnim društvom upravljaju komplementari

Komanditori nisu ovlašteni da upravljaju privrednim društvima.

DIFERENCIIRANJE PREDUZEĆA PREMA PRAVNOM OBLIKU

- **Privredno društvo**
- Javno preduzeće

Komanditno društvo

Prednosti komanditnog društva:

- Ograničena odgovornost komanditora
- Prenosivost udjela u društvu
- Poreske pogodnosti
- Trajnost poslovanja
- Raznoliki izvori kapitala

Nedostaci komanditnog društva

- Neograničena odgovornost komplementara za obaveze društva
- Zabrana upravljanja poslovanjem društva
- Subjekt oporezivanja
- Formalnost i regulatorni zahtjevi za izvještavanjem
- ~~Značajni pravi i organizacioni troškovi~~

DIFERENCIIRANJE PREDUZEĆA PREMA PRAVNOM OBLIKU

- **Privredno društvo**
- Javno preduzeće

Komanditno društvo

Prednosti komanditnog društva:

- Ograničena odgovornost komanditora
- Prenosivost udjela u društvu
- Poreske pogodnosti
- Trajnost poslovanja
- Raznoliki izvori kapitala

Nedostaci komanditnog društva

- Neograničena odgovornost komplementara za obaveze društva
- Zabrana upravljanja poslovanjem društva
- Subjekt oporezivanja
- Formalnost i regulatorni zahtjevi za izvještavanjem
- ~~Značajni pravi i organizacioni troškovi~~

DIFERENCIIRANJE PREDUZEĆA PREMA PRAVNOM OBLIKU

- **Privredno društvo**
- Javno preduzeće

Društvo sa ograničenom odgovornošću

- Vrsta preduzeća u formi privrednog društva, koje osniva jedno ili više pravnih i/ili fizičkih lica radi obavljanja određene privredne djelatnosti i koje za obaveze odgovara cjelokupnom svojom imovinom
- Društvo kapitala
- Ograničena odgovornost članova i potpuna odgovornost društva
- Najviše 50 članova
- Skupština društva, odbor direktora i izvršni direktor (jedini obavezan organ)

DIFERENCIIRANJE PREDUZEĆA PREMA PRAVNOM OBLIKU

- **Privredno društvo**
- Javno preduzeće

Društvo sa ograničenom odgovornošću

- Ulozi članova mogu biti u novcu, stvarima ili pravima
- Novčani dio osnovnog kapitala društva sa ograničenom odgovornošću iznosi najmanje 1 KM i uplaćuje se na privremeni račun do registracije društva.
- Propisana je i minimalna vrijednost osnovnog kapitala za društva sa ograničenom odgovornošću i ona iznosi 1 KM
- Osnovni kapital podijeljen na udjele
- Slobodna prenosivost udjela između članova

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA PRAVNOM OBLIKU

- **Privredno društvo**
- Javno preduzeće

Društvo sa ograničenom odgovornošću

•Prednosti d.o.o.:

- ograničena odgovornost za sve vlasnike
- minimalna ograničenja u pogledu članstva
- veće mogućnosti za povećanje kapitala
- fleksibilnost upravljanja
- povoljan poreski tretman

•Nedostaci d.o.o.:

- mogućnost probijanja okvira pravnog lica
- formalnosti prilikom osnivanja
- isključivo simultano osnivanje
- obaveza dostavljanja dokumenata i finansijskih izvještaja
- ograničena prenosivost udjela

DIFERENCIIRANJE PREDUZEĆA PREMA PRAVNOM OBLIKU

- **Privredno društvo**
- Javno preduzeće

Akcionarsko društvo

- Vrsta preduzeća u formi privrednog društva, koje osniva jedno ili više pravnih i/ili fizičkih lica u svojstvu akcionara radi obavljanja određene privredne djelatnosti, čiji je osnovni kapital fiksiran i podijeljen na akcije
- Potpuna odgovornost društva i ograničena odgovornost akcionara.
- Prenosivost akcija (otvorena a.d.)
- Minimalni kapital propisan Zakonom
- Čitav niz pravila i procedura u cilju očuvanja vrijednosti osnovnog kapitala.
- Povećanje i smanjenje osnovnog kapitala
- Ulozi akcionara u novcu, stvarima i pravima

DIFERENCIIRANJE PREDUZEĆA PREMA PRAVNOM OBLIKU

- **Privredno društvo**
- Javno preduzeće

Akcionarsko društvo

Zatvoreno akcionarsko društvo

- Zatvoreno akcionarsko društvo osniva se simultanim upisom i uplatom svih akcija u osnivanju.
- Zatvoreno akcionarsko društvo je društvo čije se akcije izdaju samo njegovim osnivačima ili ograničenom broju drugih lica.
- Minimalni novčani ulog osnovnog kapitala zatvorenog akcionarskog društva na dan upisa u registar iznosi 20.000 KM.
- Zatvoreno akcionarsko društvo ne može vršiti upis akcija javnom ponudom.

Otvoreno akcionarsko društvo

- Otvoreno akcionarsko društvo osniva se sukcesivnim putem, upućivanjem javnog poziva trećim licima za upis i uplatu akcija.
- Minimalni novčani ulog osnovnog kapitala otvorenog akcionarskog društva na dan upisa u registar iznosi 50.000 KM.
- Najniža nominalna vrijednost akcija akcionarskog društva ne može biti manja od jedne konvertibilne marke (1 KM), a ako je veća onda mora biti djeljiva sa deset.

DIFERENCIIRANJE PREDUZEĆA PREMA PRAVNOM OBLIKU

- **Privredno društvo**
- **Javno preduzeće**

Akcionarsko društvo

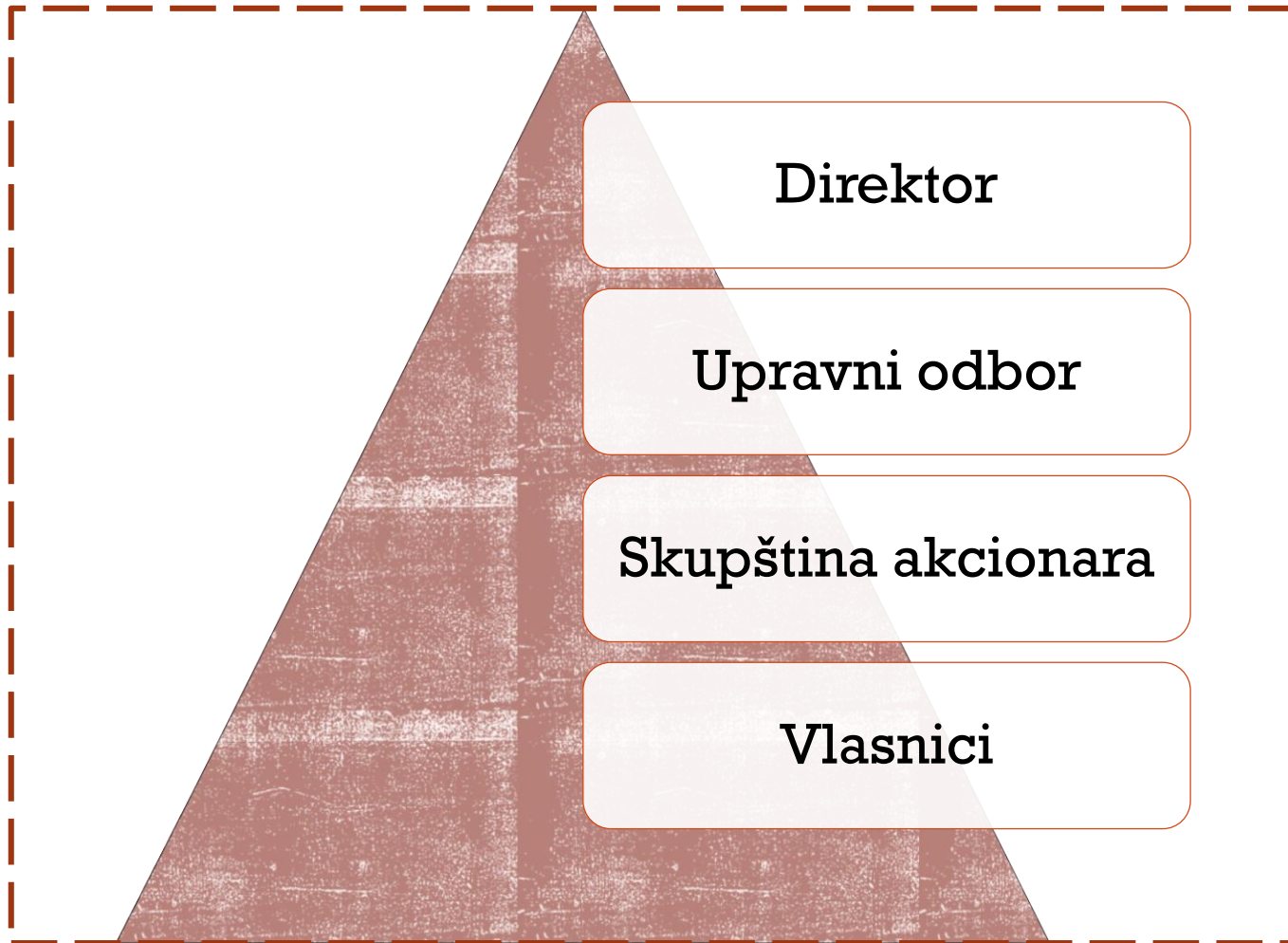
- Vrste akcija predviđene Zakonom: obične i preferencijalne akcije
- Prava koje nose akcije:
 - pravo na odlučivanje
 - pravo na dividendu
 - pravo na likvidacioni ostatak
 - pravo prečeg sticanja akcija pri novim emisijama i
 - pravo raspolaganja akcijama kao hartijama od vrednosti
- Preferencijalne akcije ne nose pravo glasa u skupštini akcionara
- Preferencijalne akcije mogu nositi pravo pretvaranja u obične akcije

DIFERENCIIRANJE PREDUZEĆA PREMA PRAVNOM OBLIKU

- **Privredno društvo**
- Javno preduzeće

Akcionarsko društvo

DIFERENCIRANJE PREDUZEĆA PREMA PRAVNOM OBLIKU

- **Privredno društvo**
- Javno preduzeće

Javno preduzeće

- Javno preduzeće je ono čije se osnivanje i funkcionisanje može dovesti u vezu sa javnim (opštim) interesom i u kome javna vlast (država) u potpunosti ili djelimično obavlja ulogu preduzetnika
- Obilježja javnih preduzeća:
 - državno (javno) vlasništvo
 - cilj preduzeća - obezbjeđenje proizvoda ili usluga od vitalnog značaja za društvenu zajednicu
 - monopolski ili neki drugi privilegovani položaj na tržištu
 - predmet javnog regulisanja

DIFERENCIIRANJE PREDUZEĆA PREMA PRAVNOM OBLIKU

- Privredno društvo
- **Javno preduzeće**

HVALA NA PAŽNJI!

